

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Activiteitenplan

Initiatief Uitvoeringsagenda Faro

Dit model voor een activiteitenplan hoort bij de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro. Uw activiteitenplan met bijhorende begroting dienen ter beoordeling van uw initiatief. Hiertoe plaatst u enerzijds uw activiteitenplan op <https://faro.cultureelerfgoed.nl> (het Faro platform). Deelnemers van het platform kunnen op deze manier een reactie geven op uw initiatief. Anderzijds legt u zowel het(zelfde) activiteitenplan als ook de begroting voor door dit toe te sturen aan faro@cultureelerfgoed.nl. Op het Faro platform vindt u meer informatie over de procedure en criteria.

Vul onderstaande gegevens in:

Naam aanvrager: BOEi, Amersfoort

Contactpersoon:

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Naam initiatief:

**“Samen denken en samen doen:
een open ontwikkelproces bij herbestemming”**

Totale kosten: € 69.180

Gevraagde subsidiebijdrage: € 27.000

Bedrag cofinanciering door derden: € 15.000

Bedrag eigen bijdrage: € 27.180

Inzet vrijwilligers in uren: 620

Activiteitenplan

1. Met welke vorm(en) van cultureel erfgoed heeft uw initiatief van doen?
(u kunt meerdere vakjes aankruisen)

- Integrale benadering van cultureel erfgoed
- Archeologie
- Gebouwd en aangelegd (groen) erfgoed
- Cultuurlandschap
- Roerend erfgoed
- Mobiel erfgoed
- Immaterieel erfgoed
- Oral History
- Archieven
- Digital born erfgoed
- Andere vorm, te weten Klik of tik om tekst in te voeren.

2. Geef een korte omschrijving van het initiatief, waarin u beknopt de aanleiding, de hoofdactiviteit en het doel formuleert.

Met dit initiatief ambieert BOEi een alternatieve vorm van vastgoedontwikkeling die plaatsvindt samen met lokale erfgoedgemeenschappen. We willen een open (noem het participatief) ontwikkelproces ontwikkelen waarbij de erfgoedgemeenschap naast de ontwikkelende partij plaats krijgt. Transparant, open en respectvol zijn daarbij kernwoorden. Twee pilotprojecten worden ingezet om te testen, te toetsen en fijn te slijpen: het Caltex tankstation in Withuis/Eijsden en de Turnhal in Ellecom.

3. Omschrijf wat het beoogde eindresultaat is.

Een nieuwe methodiek, waarvan alle fasen zijn doorlopen en getoetst in de praktijk.

Een werkwijze die landt in een publicatie die via open source voor iedereen ter beschikking worden gesteld. Tevens wordt deze getoetste werkwijze verspreid via diverse vastgoedkanalen, en via een masterclasses wordt geïntroduceerd.

4. Neem hieronder puntsgewijs op welke deelactiviteiten of processtappen worden uitgevoerd. Ga daarbij uit van maximaal 8 activiteiten/processtappen. Omschrijf per activiteit/processtap:

- de aard, omvang, duur en wijze van uitvoering van de activiteit;
- de doelstelling, resultaten of producten.

Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.

Dit initiatief behelst het ontwerpen van een nieuw proces. Des Faro willen wij niet van tevoren het te doorlopen proces tot in detail vanaf de tekentafel uittekenen. We ontwerpen dat samen met de erfgoedgemeenschappen. Ten faveure van deze subsidieaanvraag schetsen we hieronder de grove stappen die we denken te nemen.

Casus Caltex tankstation in Withuis/Eijsden

Fase 1: co-waardering en een open houding voor andere erfgoedopvattingen

Co-waardering vindt plaats in een waardensessies. Aan de basis daarvan staat gelijkwaardigheid van elke erfgoedopvatting, van elke partij. Ongeacht of deze partijen vanuit interesse naar het erfgoed kijken of vanuit een professie. Waarden gedreven gesprekstechnieken worden gecombineerd met een antropologische rubriceringswijze. Dit kenmerkt zich door een holistische aanpak: alle opvattingen, beelden en verhalen, van alle partijen, zullen in het verhaal betrokken worden. Vaak in een beeldende stijl. Ook ogenschijnlijk onbeduidende gebeurtenissen kunnen een speciale betekenis hebben. De uitkomst is een kernwaardentabel die alle perspectieven representeert. Dit proces kan gezien worden als een vertaling van de waarde in het verleden (het oorspronkelijk erfgoed) naar de beleving hiervan vandaag (hoe kijkt de samenleving nu naar dit erfgoed). De borging hiervan wordt verzekerd door de

kernwaardentabel zowel kaderstellend als inspirerend in te zetten in het verdere herbestemmingsproces.

De voorbereiding van dit proces - de co-waardering door de aanwezige partijen, de vertaling van de uitkomsten naar een kernwaardentabel - zal een drietal maanden in beslag nemen.

Fase 2: brede samenwerkingen aangaan en participeren in de volle breedte

In deze fase worden samenwerkingsverbanden opgezocht en ingericht, en de basis gelegd voor de governance structuur (wat is de (mogelijke) rol, en het belang van de mensen en partijen aan tafel) voor de verdere ontwikkeling. Transparantie en openheid zijn hier voorwaarden stellend om te komen tot verassende allianties. Dit kan gezien worden als het benoemen van de waarde van vandaag, met het oog op de toekomst, voor de partijen van vandaag. Waarbij ook hoort het benoemen van randvoorwaarden die gelden voor de ontwikkeling van het erfgoed. Dit laatste valt vooral onder de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer/ontwikkelaar/eigenaar. De waarde van het erfgoed voor de toekomst, en dus de definitie van het toekomstig gebruik, valt onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de betrokken partijen. Als basis hiervan staat de gelijkwaardigheid van elke erfgoedopvatting.

Dit proces zal naar verwachting twee maanden in beslag nemen.

Fase 3 De toekomst vorm geven

In deze fase worden de toekomstige mogelijkheden, op basis van de kernwaardentabel, nader verkend. Welke opties zijn mogelijk en wat is de meerwaarde van deze opties voor de maatschappij, zowel op lokaal als op internationaal niveau. Hoe kunnen meerdere doelen bediend worden, hoe kunnen deze elkaar versterken en zo leiden tot hogere en bredere maatschappelijke waarde. Wie draagt de kosten of lasten en waar komen de opbrengsten (in de brede zin van het woord) terecht? En zijn de (maatschappelijke) opbrengsten te optimaliseren door de lasten/opbrengsten duidelijk te rubriceren? Zowel lasten als opbrengsten komen soms op onverwachte plekken terecht waardoor deze vaak niet gezien worden en hierdoor niet meewegen in het optimaliseren van het eindresultaat. Daarnaast wordt de kernwaardentabel vertaald naar beelden, en krijgt deze positie als grondlegger in de ontwikkeling. Zo ontstaat een continu beeld van het erfgoed, van verleden naar heden en toekomst op basis van een gedragen aanpak van het erfgoed.

Dit proces zal naar verwachting minimaal drie maanden in beslag nemen. Dit kan meer zijn als er meer optimaliseringskansen gezien worden.

Fase 4 Vieren en delen

In deze fase wordt het eindresultaat bestendigd. Niet iedereen heeft alles gekregen. Maar iedereen is er wel van overtuigd dat het eindresultaat, binnen de aan het begin meegegeven randvoorwaarden en als resultaat van het proces, het beste is voor ons allen en voor de maatschappij. Het gedeelde optimum voor nu en vooral voor de toekomst. Het draagvlak dat dit oplevert, zowel voor het doorlopen proces als voor het eindresultaat, verdient het om gecommuniceerd te worden. Naast het eindresultaat heeft ook het proces zelf waarde en zal daarom gedeeld worden. Onder andere de verhalen van de deelnemers of opgetekend uit de omgeving (Oral History) zullen gebundeld en verspreid worden.

Casus Turnhal Ellecom

Fase 1 Brede samenwerkingen aangaan en participeren in de volle breedte

In deze fase onderzoeken we welke mogelijkheden en vormen van samenwerken binnen een proces van herbestemmen zitten. Welke ruimte biedt het proces praktisch en juridisch om ruimte te geven aan kennis en kunde uit de omgeving? Daarbij evalueren we ook de bestaande stappen van herbestemming.

Drie globale samenwerkingsvraagstukken binnen het traject van de Turnhal in Ellecom zijn;

1. Samen op zoek naar een passend gebruik en passende huurder.
2. Samen het inrichtingsplan vormgeven en uitvoeren.
3. Samen bepalen wat het verhaal van de locatie is en hoe dat verteld gaat worden.

Planning: 2 maanden

Fase 2 De toekomst vormgeven

Hierop volgend gaan we in fase 2 de samenwerkingen ontwerpen. Oftewel, we gaan aan de slag met de opgaves. Op basis van fase één stelt BOEi randvoorwaarden op over wie wanneer waarover beslisbevoegdheid en meedenkbevoegdheid krijgt. Samen met de participanten vormen we definitieve uitgangspunten en doelen. Daarna organiseren we op elke thema/ vraagstuk workshops om pragmatisch tot invulling te komen.

Planning: 6- 9 maanden

Fase 3 Van ontwerp naar beheer

Zodra een huurder bekend is voor de hal, gaan we samen met hem uitvoering geven aan het inrichtingsplan. Na de uitvoering zal de huurder samen met BOEi en de vrijwilligers verantwoordelijk zijn voor het onderhoud hiervan. In deze fase worden ook afspraken gemaakt met vrijwilligers over de wijze waarop zij in samenwerking met BOEi het verhaal op locatie vertellen.

Planning: 6 maanden

5. Planning: geef aan hoe de deelactiviteiten/processtappen in de tijd worden uitgevoerd. De Ontwikkeling van de methodiek zal gedurende het gehele proces plaatsvinden. In de eerste fases zal deze opnieuw vormgegeven worden en gedurende de vervolgfases geëvalueerd worden.

Caltex

Fase 1: oktober – december 2023

Fase 2: januari – februari 2024

Fase 3: maart – juni 2024

Fase 4: zomer 2024 -

Ellecom

Fase 1: Oktober – december 2023

Fase 2: Januari – juni 2024

Fase 3: Juni – december 2024

In de Uitvoeringsagenda Faro – deel I is door het erfgoedveld opgetekend wat de betekenis is van het Verdrag van Faro voor de Nederlandse erfgoedzorg en hoe het daar invulling aan wil geven. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage moet uw initiatief bijdragen aan de implementatie van het Verdrag van Faro in het functioneren van de Nederlandse erfgoedzorg. De mate waarin uw initiatief hieraan voldoet wordt meegenomen in de beoordeling. Daarover gaan de volgende vijf vragen.

6. Aan welke Faro-kernwaarde(n) zoals opgenomen in de Faro Uitvoeringsagenda – deel I voldoet het initiatief?

- Participatie in de volle breedte
- Open houding voor andere erfgoedopvattingen
- Erfgoed midden in de samenleving

7. Omschrijf op welke wijze het initiatief voldoet aan de geselecteerde Faro-kernwaarde(n).

Participatie in de volle breedte

De aan het proces deelnemende partijen en geïnteresseerden in de volle breedte benoemen in gezamenlijkheid de erfgoedwaarden die het object voor hen heeft. Daarnaast definiëren ze, binnen de gestelde randvoorwaarden (denk juridisch, financieel), ook de nieuwe functie/invulling en waarde die gerealiseerd gaat worden met de herbestemming. Met andere woorden wordt getracht om participatie op zoveel mogelijk onderwerpen, in zoveel mogelijk fasen, op zo'n open mogelijke wijze te bewerkstelligen.

Open houding voor andere erfgoedopvattingen

De opvattingen, beelden en verhalen van alle partijen worden op gelijkwaardige basis betrokken. De themagesprekken die hiervoor plaatsvinden, zijn gericht op het inzichtelijk maken van de verschillende standpunten, niet op het bereiken van overeenstemming. Een meerstemmige visie op het erfgoed levert vaak een grotere maatschappelijke waarde op.

Erfgoed midden in de samenleving

Met het open ontwikkelproces worden onder meer de volgende effecten voorzien:

- sociale cohesie: via dit ontwikkelproces worden mensen op een respectvolle manier samengebracht in een gezamenlijk doel: het behoud van “hun” erfgoed.
- welzijn: in gezamenlijkheid met de omgeving vindt de zoektocht naar een invulling plaats die een uitdrukking is van de brede waardering, en een positieve bijdrage levert aan het lokale welzijn in plaats van daar afbreuk aan te doen.
- arbeidsparticipatie: de erfgoedgemeenschap wordt uitgenodigd om actief deel te hebben, zowel op betaalde als op vrijwillige basis.

8. Aan welke thema(s) en de daarbij door het erfgoedveld geformuleerde doelen (inzet) in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I draagt uw initiatief bij? (er zijn meerdere thema's mogelijk)

- Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein
- Democratische vernieuwing
- Dynamische leefomgeving
- Waarderen van erfgoed
- Meerstemmigheid
- Oral History
- Digitaal erfgoed
- Archieven
- Archeologie
- Caribisch Nederland
- Internationaal
- Erfgoedbewustzijn en educatie
- Ondersteuning erfgoedparticipatie
- Opleidingen
- Werkwijzen en wegwijzen
- Financiering erfgoedinitiatieven

9. Omschrijf voor de door u geselecteerde thema's hoe uw initiatief aansluit bij de in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I omschreven doelen en vraagstukken. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I. Met dit initiatief dragen we bij aan het uitvoeringsthema “**Werkwijzen en wegwijzen**”. Maatschappelijk impactvol ontwikkelen van bestaand vastgoed (erfgoedobjecten) vraagt om een uitvoeringspraktijk met een verbreding en verdieping van deelnemers, rollen, rolverdelingen, besluitvorming en samenwerkingen. Dat vraagt om andere vaardigheden en werkwijzen dan die reeds binnen dit domein gangbaar zijn.

We beogen een nieuwe werkwijze te introduceren die de basis heeft in de antropologie: de brede waardenmethode. Individuele essenties tot een collectieve plaats worden gefilterd, gerubriceerd tot kernwaarden, en gevat in een kernwaardentabel en verbonden aan beelden, waarmee de waarden ingezet kunnen worden als basis voor de herbestemming.

Stakeholders kunnen naast de (erfgoed)waarde en de betekenis die zij aan een locatie/object toekennen ook ideeën of wensen hebben ten aanzien van het toekomstig gebruik (waaraan hebben zij behoefte, of wat vinden zij passend of gewenst?). Deze krijgen plaats in het vervolgtraject, waarin we met elkaar verkennen en vormgeven aan wenselijk en gewenst gebruik (zie de diverse fasen die zijn gedefinieerd).

Met een open vizier gaan we daarmee in de twee casussen experimenteren. De ene casus vormt het experiment. De andere casus vormt de aanscherping en verfijning.

10. Omschrijf op welke wijze het initiatief een structurele verandering teweeg kan brengen ten opzichte van het huidige functioneren van de erfgoedzorg. *Denk bijvoorbeeld aan bewustwording van een veranderopgave, systeemaanpassing, schaalsprong, nieuwe coalities, verdieping op een thema, instrumentatie van een thema met werkwijzen of methodieken, of de verkenning van nieuwe mogelijkheden binnen een thema.*

Het herbestemmen van gebouwd erfgoed gebeurt veelal aan de hand van een procedé dat voortkomt uit het vastgoeddomein. Veel wordt achter gesloten deuren voor de mensen bedacht en uitgevoerd. De spreadsheet is leidend. Met dit initiatief ambieert BOEi een alternatieve vorm van vastgoedontwikkeling die plaatsvindt samen met lokale erfgoedgemeenschappen. We willen een open (noem het participatief) proces ontwikkelen waarbij de erfgoedgemeenschap naast de ontwikkelende partij een duidelijke plaats krijgt. Transparant, open en respectvol zijn daarbij kernwoorden. Dit participatieve ontwikkelproces willen we als gestructureerde methodiek, als instrument, aanbieden aan de erfgoedgemeenschap. Ook zal het voor BOEi, als partij binnen de erfgoedzorg, gehanteerd worden bij de toekomstige projecten.

Bij de beoordeling van uw initiatief wordt ook gekeken naar de aansluiting van uw initiatief bij de ambities van anderen en bij vraagstukken in de samenleving en de inzet van vrijwilligers. Daarover gaan de volgende drie vragen.

11. Omschrijf of, en zo ja op welke wijze het initiatief bijdraagt aan actuele (beleids)ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken. *Te denken valt aan uitsluiting, dekolonisering en grote transities in de leefomgeving.*

- In de komende Omgevingswet is participatie een leidmotief. Een participatieve werkwijze, zoals voor erfgoed ontwikkeld, kan ook ingezet worden voor andere beleidsvelden in de Omgevingswet.
- Kijkend naar problemen en oplossingen op het gebied van klimaat en energie zien we een trend, onder andere op het gebied van voorzieningen (energieopslag, decentrale grids, lokale verwerking) van centraal naar decentraal (lokaal). Waar minder centraal gestuurd wordt zal meer lokaal, participatief, aan oplossingen gewerkt moeten worden. En hierbij hoort uiteraard ook participatieve besluitvorming.
- Herdenken en dadererfgoed: de Turnhal in Ellecom betreft een gebouw dat in opdracht van de Nederlandse SS is gebouwd en ook door hen gebruikt is. Het maakt onderdeel uit van een Europees narratief over thema's als schuld, uitsluiting, geweld en repressie, allen thema's die helaas weer grote actualiteitswaarde hebben. De Turnhal kan in de toekomst een positie innemen in dat narratief, en een rol spelen in het actief bevragen van onze geschiedenis en de link leggen naar het heden en de toekomst.

12. Omschrijf de projectorganisatie en rolverdeling en geef aan of en zo ja op welke wijze er bij de uitvoering van het initiatief sprake is van samenwerking met of betrokkenheid van andere belanghebbenden.

Stuurgroep

Het proces zal geïnitieerd worden door een stuurgroep onder leiding van BOEi. Deze stuurgroep bestaat uit mensen met kennis van lokale wensen en behoeften, ondernemerschap, ontwikkel expertise, erfgoed en beleid. Nadrukkelijk wordt gestreefd deze expertisen lokaal te vergaren en afgevaardigden van de lokale gemeenschap een plek te geven in deze stuurgroep. De stuurgroep zal een aantal zaken rondom het proces vastleggen en bewaken:

- Wat is de intentie van de ontwikkeling
- Welke documentatie is relevant om in het proces in te brengen
- Welke sleutelfiguren moeten gesproken worden om meer zicht te krijgen op de thematieken die spelen

- Welke harde randvoorwaarden zijn er rondom de herbestemming
- Welke subthema's zijn te definiëren
- Hoe organiseren we elk subthema participatief
- Welke conclusies worden getrokken uit het proces
- Communicatie

Kennis en onderzoek

Om het proces te voeden en te stimuleren worden een aantal onderzoekers hieraan verbonden. Zij zullen relevante informatie, trends etc. in beeld brengen en inbrengen en vragen vanuit de groep door middel van nader onderzoek proberen te verdiepen.

Deelnemende erfgoedgemeenschappen en overige geïnteresseerden.

Caltex: deze partijen zitten voor een deel al aan tafel. Bij het Caltex project is er spontaan een groep geïnteresseerden opgestaan (deze beschouwen we als de nieuwe erfgoedgemeenschap met ervaring op het gebied van architectuur, overheid, juridische zaken etc.) die al met BOEi brainstormt over het object. Dit initiatief zet actief in op het zoeken naar rollen en verantwoordelijkheden voor deze mensen in het herbestemmingsproces.

Ellecom: Bij de verschillende thema's van het herbestemmen van de Turnhal zijn stakeholders en geïnteresseerden in beeld om te betrekken. Dat zijn zowel omwonenden, lokale historici, landelijke historici, onderwijsinstellingen als lokale ondernemers. Bepalen wat hun rolverdeling binnen de diverse ontwikkelfasen en thema's maakt onderdeel uit van één van de te doorlopen vraagstukken binnen dit initiatief. Dat bepalen we samen met hen.

13. Omschrijf in welke mate en op welke wijze vrijwilligers worden ingezet voor de uitvoering van het Initiatief.

Caltex: zoals hierboven benoemd, is er bij Caltex al een groep van zo'n 10 vrijwilligers actief en brainstormt met BOEi over de meest gewenste toekomst voor het tankstationnetje uit 1953. Communicatie over het proces zal mogelijk nog respons van meer potentiële vrijwilligers opleveren.

Ellecom:

De uitvoering van het inrichtingsplan en het vertellen van het verhaal van de locatie zal gedeeltelijk worden gedaan met vrijwilligers.

Middels de werkwijze zoals in dit Activiteitenplan benoemd, willen we deze spontane processen verbreden, verdiepen en borgen. Om zo te verzekeren dat het eindresultaat het maximale maatschappelijke rendement oplevert en kan rekenen op maximaal draagvlak bij de betrokkenen.

Plan voor kennisontwikkeling en kennisdeling en de daarbij beoogde doelgroep(en)

14. De resultaten, inzichten en ervaringen die voortkomen uit uw initiatief moeten ten goede kunnen komen aan het hele erfgoedveld. De manier waarop u hier invulling aan geeft wordt meegewogen in de beoordeling.

Omschrijf hoe u de resultaten, ervaringen en bevindingen van uw initiatief actief deelt met het Faro-netwerk en andere relevante doelgroepen.

Werk een plan uit voor kennisontwikkeling en -deling, inclusief de beoogde doelgroep(en) en omschrijf daarin hoe de resultaten van het initiatief worden gedeeld. Denk ook aan type communicatiemiddelen, frequentie etc. De kosten hiervoor kunt u opvoeren in uw begroting.

Het einde van deze fase, het uitdragen van de "lessons learned", kan gezien worden als een doorlopend proces. De nieuwe werkwijze landt in een publicatie die via open source en de vaste BOEi-kanalen (sociale media, nieuwsbrief, website) voor iedereen ter beschikking wordt gesteld. Tevens

wordt deze verspreid via diverse vastgoedkanalen, bijvoorbeeld Vastgoed journaal, Gebiedsontwikkeling.nu en platform 31. Daarnaast ontwikkelt BOEi een masterclass om de werkwijze in het erfgoedveld en bij betrokken vastgoedpartners te introduceren, denk aan Samenwerkingsorganisatie Monumenteneigenaren, Federatie Instandhouding Monumenten, Stichting Nederland Monumentenland en de aandeelhouders van BOEi, zijnde AM Wonen, BPD, Stichting Oranje Fonds, NEXT Real Estate (VORM), NH1816, Bank Nederlandse Gemeenten, Vesteda, VolkerWessels, TBI, Stichting Vrienden van BOEi, Green Real Estate, Dura Vermeer). Ook zal er een fotoboek met de belangrijkste verhalen verschijnen.

Begroting

15. De gevraagde financiële bijdrage moet in verhouding staan tot de verwachte impact van het initiatief. Behalve een projectplan dient u ook een begroting toe te voegen (separate bijlage). Omschrijf hieronder op welke wijze u de mogelijkheden van cofinanciering (eigen bijdrage en bijdragen derden) heeft onderzocht en wat daarvan de uitkomst is.

In de investeringsbudgetten van BOEi zijn hiervoor bedragen opgenomen. Deze budgetten zijn in de Faro-begroting verwerkt. Financiering van derden bestaat uit bijdragen van de Vriendenloterij en een subsidie van gemeente Ellecom. De Vriendenloterij ondersteunt BOEi jaarlijks met een bedrag. Een deel hiervan wordt ingezet voor de Faro-aanpak van deze twee projecten. Zie de bijlage voor de exacte begroting.

Ingevuld door: BOEi;
Datum: 20-09-2023